ZJEVENÍ NA CESTĚ DO EMAUS

Původ materiálu
Coufal Jaroslav
Pořadí v lekci
40

VSTUPNÍ VERŠ

Žalmy 98:2-3 — Hospodin dal poznat svoji spásu, zjevil před očima pronárodů svoji spravedlnost, na své milosrdenství se rozpomenul, na svou věrnost domu Izraele. Spatřily všechny dálavy země spásu našeho Boha.

LITURGICKÉ ČTENÍ

L 24,13-19

KATECHETICKÉ POZNÁMKY

1. klíčové pojmy, dobové a textové souvislosti:

- zjevení vzkříšeného Krista je u L popsáno nejobsažněji. (Srovnejte s oběma zjeveními Vzkříšeného v závěru Janova evangelia, J 20. a 21.kap.) Lukášův podrobný popis přivolává do paměti všechny skutečnosti, týkající se starozákonních předpovědí o Mesiáši, který má trpět, zemřít a být vzkříšen. Přátelský rozhovor Ježíše probouzí v zasmušilých a zklamaných emauzských učednících radost. Lukáš připomíná, že setkání vzkříšeného Krista se neomezilo jen na setkání s jeho nejužším učednickým kruhem. Okruh svědků se tak rozšiřuje – svědectví Kleofášovo je potvrzeno učedníky: skutečně nejde o výmysl, protože i Šimon se setkal se vzkříšeným svědkem. Pro křesťanskou pospolitost má emauzský příběh významné svědectví, které potvrzuje závaznost starozákonní zvěsti pro výklad osoby Ježíše Krista – sám vzkříšené vyučuje této metodě: Starý zákon je vykladačským klíčem pro pochopení Kristova příběhu. Příběhem je potvrzena Kristova svatost, tj. sláva (24,26) – jde o atribut, který byl přiznán zejména Hospodinu, např. „Svatý Izraele“ – jen v přeneseném slova smyslu mohla být tato svatost přiznána lidem. Svatý Izraele vzbuzuje bázeň – víru.

- cesta do Emaus je především cestou pryč z Jeruzaléma. Tato cesta je vyznačena smutkem, bezradností a pochybností. Údaj o vzdálenosti Emaus (60 stadií) od Jeruzaléma není zeměpisný, daleko spíše časový – cesta trvala „asi tři hodiny" (ČEP). Lukáš zdůrazňuje, že

rozhovor Ježíše s učedníky na cestě pryč z Jeruzaléma zabírá určitý čas, i to, že se tam nakonec nečekaně vrací.

- „o čem to mluvíte?" (v.17) – Ježíšovy otázky nesměřují k pouhému povrchnímu objasnění „faktů", k výčtu toho, co se stalo. Ptají se po porozumění víry těmto událostem, po tom, zda učedníci ve velikonočních událostech nalézají nějaký smysl.

- Kleofáš ani jeho nejmenovaný průvodce nepatřili k významným osobám širšího kruhu Ježíšových učedníků, přesto se právě jim Ježíš zjevuje. Okruh svědků se začne rozšiřovat – tito učedníci jsou toho svědectvím.

- Kleofášova odpověď (v.18) vlastně rekapituluje velikonoční události, jak Ježíšovo ukřižování, tak vzkříšení. Oboje však v jeho podání vyznívá jako uzavřený příběh, který vnesl do srdcí a myslí učedníků beznaděj a zmatek. Nevědí si s tím vším rady. Pokládal Ježíše za proroka (v.19) – za muže, který vyřizuje Boží vůli, tj. co si Bůh přeje. Navíc měl tento prorok zvláštní úlohu, měl vykoupit Izrael (v.21). Vysvětlete, že vykoupení byl projev milosti – otrok byl vykoupen z otroctví nějakým vykupitelem – sám na to neměl prostředky. Dělo se to před svědky. Izrael měl být také omilostněn, vykoupen – měl se stát lidem nezotročeným a neusilujícím o zotročení druhých, protože věděl, jaké to bylo, když byl otrokem. Vykoupení mělo konkrétní liturgické i sociální důsledky, tj. bohoslužebné i v mezilidských vztazích. U spasení nešlo tedy jen o vykoupení jednotlivce, ale o příběh celého Izraele, tedy a od nynějška rozšiřujícího se společenství – o Kleofáše a druhého učeníka, později o Samařany (Sk 1,8) a ostatní národy (L 24,27; Sk 1,8).

Odpověď na Ježíšovy otázky – to je odpověď církve na cestě „pryč z Jeruzaléma", církve, která mimo jiné utíká od starozákonní tradice. Tato církev přestala rozumět skutečnému dosahu příběhu Ježíše z Nazareta.

- Ježíšova reakce – „jak jste nechápaví" (Kral: nesmyslní, v.25) a „začal od Mojžíše" (v.27) dosvědčuje, že teprve zvěst Zákona a Proroků umožňuje víře rozpoznat pravou povahu zvěsti o Kristově vzkříšení. Učedníci sice už cosi o vzkříšení zaslechli, ale teprve zřetelná připomínka zvěsti o skutcích Hospodinových i o trpícím spravedlivém Hospodinovu v nich vzbudí nové očekávání. Bez této základní souvislosti, která vzkříšení umožňuje vidět jako podivuhodný čin spásy (jako např. Exodus), by zvěst o Kristově zmrtvýchvstání zůstávala povrchní zprávou, která za čas nikoho neosloví a které lidé velice rychle přestávají rozumět.

- „i stalo se, když s nimi seděl" (v.30) – zde máme před sebou druhý vrchol příběhu. U Kristova stolu, ve společenství VP, všude tam, kde se s Kristovou přítomností počítá, kde je jeho přítomnost přijímána, je definitivně prolomena malověra a slepota víry. „Srdce zpozdilá" (v.25 K) se „rozhoří" vírou, očekáváním a novou hotovostí ke svědectví. (Dětem můžete v této

souvislosti připomenout, jak se ve vašem sboru večeře Páně slaví, že je připomínkou nejen Kristovy oběti a vzkříšení, ale také jeho přítomnosti ve společenství věřících.). Hořící srdce je tedy radostné a nadějné myšlení, nadějné porozumění Božím slibům – srdce je kromě sídla vůle, citu i sídlem rozumu.

- „v tu hodinu vstali" (v. 33) – obnovená víra se vydává zpět do Jeruzaléma – zpátky ke společenství, zpátky k opuštěné tradici Písem. Vůbec není samozřejmé, že se učedníci vydali ještě večer na cestu. Ještě zdaleka nejsou u cíle, ale v síle setkání s živým Kristem se večer – za tmy – vydávají za brány lidských příbytků.

2. úskalí textu:

- nepoznaný Ježíš – nejde o to, že Ježíš po vzkříšení byl chvíli viditelný a chvíli neviditelný – na způsob nějaké science fiction. Učedníci jsou slepí ke Kristu, dokud nerozumí Písmu a dokud jsou v zajetí vlastního pohledu na velikonoční události. Prohlédnou, když jsou osloveni biblickým (starozákonním) kázáním a vysluhováním VP. Ani tady nemají však Ježíše ve své moci (zrakem, kamerou...), Ježíš zmizí, ale oni v síle radosti ze setkání se vydávají na další cestu v naprosto jiném rozpoložení. Nesoustřeďte se příliš na Ježíšovu viditelnost či neviditelnost, spíše zdůrazněte proměnu rozpoložení učedníků.

- „jak jste nechápaví" (v.25) není ani nadávka, ani hodnocení intelektuální úrovně. Výtka je ostrá (prorocká) – ale postihuje rozpoložení víry. Na této malodušnosti církve se podílejí jak vzdělanci, tak prosťáčci.

– soustřeďte děti na to, že Ježíš zmizel až v určitou chvíli. Neodešel předčasně, ani nesetrval přespříliš dlouho. „Nevybavoval se“ s učedníky v přátelském rozhovoru – odešel ve chvíli, kdy učedníci konečně prohlédli, s kým mají tu čest. Lukáš zdůrazněním nenadálého odchodu zřejmě nechtěl vyvolat tajemnost nočního odchodu, ale nezachytitelnost Krista lidskou naukou, gestem nebo úkonem – je svrchovaně přítomný, není však dokazatelný – pouze se o něm dá svědčit – proto jdou zpět do Jeruzaléma a nestaví mu svatyni, aby ho uctívali jako emauzský zázrak.

3. metodické pokyny:

Masky z obrázku si tentokrát můžete sami vystřihnout a opatřit gumičkou, abyste si je mohli na začátku nasadit. Nejdřív masku s očima. Ptejte se pak: Mám nyní oči? A vidím? Znáte úsloví, že někdo pro oči nevidí? Co znamená? Je možné mít oči a nevidět? Kdy například? Potom si

nasaďte druhou masku a ptejte se: Mám nyní oči? A co mám? A vidím? Skrz co se dívám? Napadá vás, co by ty masky mohly znamenat? Příběh vyprávějte jako nápovědu. Po něm se ptejte, zda je jim už smysl masek jasnější. Popřípadě jim můžete přečíst říkanku a společně se ji naučit. Potom si také děti masky vyrobí. Mohou se s nimi popřípadě vrátit do shromáždění a ptát se dospělých na jejich význam.

4. pomůcky: V biblickém atlase si přibližte místa a vzdálenosti, kde se pohyboval Ježíš s učedníky. Obrázky poutníků a starověký způsob cestování.

Seznamte se z předměty, které užíváme ve sborech při večeři Páně; seznamte se s jejich historií, máte-li např. staré kalichy.

5. motivační uvedení do příběhu:
Pro mladší a střední školní věk:

Znáte nějakou radostnou písničku ze zpěvníku „Buď Tobě sláva“ nebo nějaký obrázek, který naznačuje, že někdo s chutí a radostně zpívá?

Pro starší školní věk:

Znáte hru na řemesla?Jejím cílem je rozpoznat, jaká lidská činnost se skrývá za postavou předvádějícího. Druhého člověka poznáme nejen podle toho, jak vypadá, jestli nám je sympatický, ale především, co dělá, jaké plody vydává jeho život.

6. osnovy vyprávění:

a) osnova pro mladší a střední školní věk:

I. Motivace

II Dva smutní učedníci na cestě z Jeruzaléma do Emaus

III. Rozhovor obou poutníků s neznámým poutníkem

IV. Neznámý pocestný vysvětluje starozákonní proroctví

V. Společné stolování

VI. Poznání Ježíše – nenadálé zmizení

VII. Návrat do Jeruzaléma v nové radosti a síle – setkání s učedníky

b) poznámka a osnova pro starší školní věk:

I.Motivace

II. Bezradní učedníci jdou z Jeruzaléma do Emaus

III. Nepoznaný Ježíš se připojuje a ptá se

IV. Kleofášova poučující odpověď – nesplněné naděje Izraele

V. Ježíšova výtka a připomínka Zákona a Proroků

VI. Zaujatí učedníci zvou Ježíše ke stolu

VII. Radost z Kristova stolu – Ježíš mizí

VIII. Noční radostná cesta zpět, setkání s učedníky

VYPRÁVĚNÍ

I. MOTIVACE

Každý z vás určitě někdy skládal puzzle. Obrázek se vytvoří teprve, až se všechny dílky skládanky spojí dohromady. Když některý díl chybí nebo není na svém místě, zkresluje se celý obraz. Někdy se také může stát, že si skoro složený obraz strhnete ze stolu na zem, nebo vám ho nešťastnou náhodou rozkopne mladší sourozenec. V jedinou chvíli přijde celá práce nazmar. Nechce se vám začít znovu. Když v tu chvíli ale přijde tatínek a pomůže vám trpělivě znovu z jednotlivých kousků skládat celek, který dává smysl, znova se vám ukáže to, co se zdálo ztraceno.

II. UČEDNÍCI JDOU Z JERUZALÉMA DO EMAUS

Po Ježíšově ukřižování se i učedníkům rozpadlo všechno, pro co doteď žili. Prožili spolu s ním mnoho jedinečných událostí, ale to všechno teď ztratilo smysl, když Ježíš je mrtev. Je konec.

Dva z nich – jeden se jmenoval Kleofáš – si řekli, že ve městě, kde Ježíše ukřižovali, už nebudou ani minutu. Potřebovali odejít, utéci před událostmi posledních dnů – a tak spěchají do městečka Emaus. Jenže před tím, co je trápilo se nedalo jen tak utéct. Ať se snaží sebevíc na to

nemyslet, stejně se k tomu v rozhovoru vracejí. Jak tomu mají rozumět? Vůbec nechápou, proč se to muselo stát. Pořád vzpomínají na to, co bylo. Třeba na to, jak Ježíš před několika dny vyhnal překupníky z chrámu – vždyť se choval jako prorok! Byl pro ně ztělesněním nových pořádků, které si tolik přáli. Jenže jeho smrt to všechno překazila. Nic už nemá cenu.

III. NEPOZNANÝ JEŽÍŠ SE PŘIPOJUJE

Jejich zoufalé putování by takhle pokračovalo až do Emaus, kdyby se k nim nepřidal Ježíš. Po cestě se k nim připojil, ale oni ho nepoznali – viděli ho přeci umírat. Tento zvláštní poutník zpočátku poslouchal, o čem si Kleofáš s tím druhým učedníkem povídají. A pak – jako by ani nevěděl, co se právě stalo v Jeruzalémě – se jich zeptal, o čem to vlastně mluví.

A tak mu o těch událostech posledních dnů řekli. O tom, jak doufali, jak věřili, že Ježíš povede celý Izrael. Tak, jako kdysi Mojžíš, když vyvedl jejich praotce – otroky – z Egypta. I teď by to pro všechny znamenalo vysvobození, nový začátek – kdyby Ježíš žil. Právě tak, jako otrok potřeboval někoho, kdo ho z otroctví vyplatí, vysvobodí – a on bude moci žít nový život, tak i oni očekávali začátek nové doby s Ježíšem.

Jenže už je to třetí den, co ho ukřižovali, a nic se neděje. Teď už nevěří ničemu. Ani tomu, s čím dnes ráno přišly ženy od Ježíšova hrobu: nenašly totiž Ježíšovo tělo. Chtěly ho nabalzamovat vonnými mastmi, ale našly vstup do hrobu otevřený a jeho tělo vevnitř nebylo. A vyprávěly také, že měly vidění. Prý andělé jim řekli, že Ježíš žije. Ano, je sice pravda, že Ježíšovo tělo je pryč – i mnozí učedníci se tam seběhli, aby se přesvědčili – ale Ježíše samotného nikdo neviděl.

IV. JEŽÍŠOVA VÝTKA A PŘIPOMÍNKA ZÁKONA A PROROKŮ

A tu jim ten pocestný začal vysvětlovat, že tento zachránce (Mesiáš), ve kterého doufali – musel trpět: proto, aby se ukázala Boží moc, která je silnější než smrt. Vždyť o tom už dávno proroci mluvili. A připomínal jim i další příběhy z bible, které přece i oni znali. Ale on je učil podívat se na ně jinak, nově. „Vždyť vy jste to ale vůbec nepochopili! Přeci třeba právě na tom Mojžíšovi vidíte, jak Hospodin jedná s člověkem. Že tam, kde není už žádná naděje na záchranu, Pán Bůh nečekaně člověka zachraňuje. Vy si sice připomínáte starozákonní příběhy, ale berete je už jen jako minulost.“

Tento podivný pocestný jim ale nevyhuboval. Při jeho slovech se jim začala vracet nová naděje. Naděje, že i dnes se mohou spolehnout na Boží záchranu, jako se na ni mohli spolehnout Izraelci tenkrát v Egyptě. „Proč by nemohl Bůh zasáhnout i v této situaci?“ ptal se jich. „Proč by nemohl znovu z ničeho vzbudit život? Přesně takto vždycky Bůh jednal. Tak o

tom čteme v celé bibli, tak tomu věřte i teď.“

Učedníci sami by se nad tím takto nezamysleli, ale teď je tu někdo, kdo v nich vzbuzuje novou naději. Jako by jim pomáhal znovu poskládat to, co považovali za nenapravitelně ztracené. Jako by jim z těch příběhů ze Starého zákona pomohl složit obraz o Bohu, který má moc – ano, vzbudit k životu to, co je mrtvé. Tento Bůh by mohl vzkřísit i mrtvého Ježíše. Když jim tohle začalo docházet, vstávala z mrtvých už i jejich víra.

V. ZAUJATÍ UČEDNÍCI ZVOU JEŽÍŠE KE STOLU

Jak byli tím rozhovorem zaujatí, ani si nevšimli, že už jsou u městečka Emaus. Zdálo se, že ten poutník míří ještě dál a že se chce vydat ke svému cíli ještě tohoto večera. Už se totiž začalo stmívat. Učedníkům se to nezdálo rozumné, aby šel ještě teď v noci, a hlavně by s tímto neznámým ještě rádi pobyli. Vždyť se s ním cítili zase tak dobře. Tak ho tedy přemluvili, aby šel k nim, přenocoval tu a ráno může pokračovat ve své cestě.

Toho večera však prožili ještě něco dalšího a také velmi zvláštního. Když pak seděli u stolu a chtěli začít jíst, ten poutník vzal chléb, děkoval za něj Bohu, lámal ho a podával jim. Vlastně to nebylo nic zvláštního. Ale oni si při tom vzpomněli zase na Ježíše. Přesně takto to on dělával. Ten poutník jim ho připomněl tak živě; něco z Ježíše tu opět bylo mezi nimi. Vzpomínka na poslední večeři s Ježíšem jim otevřela oči. Ale ano – vždyť to je Ježíš!

Najednou jako by jim spadly šupiny z očí! Znovu s Ježíšem začali počítat. A v tuto chvíli ho poznali. Celou dobu šel s nimi a oni ho pro svůj smutek nemohli poznat. To, v co by se neodvážili doufat, se jim teď stalo pravdou. Teď už nepochybovali o tom, co vyprávěly ženy ráno. Sami prožili setkání s Ježíšem. Teď jim to všechno došlo: měl pravdu, když jim po cestě řekl, že nic nechápou. Opravdu byli slepí a nevěřili slovům bible. Ale jako by se v nich při jeho slovech něco znovu rozhořelo – víra a naděje. „Ano, srdce v nás hořelo,“ říkali si potom, „když nám na cestě objasnil slova dávných proroků.“ Ti všichni přece mluvili o tom, že Bůh tvoří nové věci právě tam, kde už by člověk nic neočekával. Vždyť to bylo o něm – o Ježíši. On nezůstal mrtev, je tu s nimi.

Když tohle pochopili, ten poutník byl pryč. Víckrát ho už neviděli, ale věděli, že Ježíš s nimi zůstal. Ani my jsme ho očima neviděli, když jsme si připomínali poslední Ježíšovu večeři s učedníky a slavili jsme večeři Páně v kostele. Očima jsme ho neviděli, ale byl s námi a my jsme s jeho přítomností počítali.

VI.Noční radostná cesta zpět, setkání s učedníky

Ti dva pochopili, že teď už není důvod, proč dál zůstat tady – v Emaus. Už není před čím utíkat. Není ani důvod, proč právě tady čekat na to, jestli se tu Ježíš znovu nezjeví. Ne, samotné tohle místo není ničím zvláštní. Ježíš je s nimi tam, kde se spolu lidé sejdou a očekávají jeho přítomnost.

To, co teď chtěli ti dva nejvíc, bylo sedět zase spolu s dalšími Ježíšovými učedníky. Říct jim, co se jim přihodilo. Radovat se z toho spolu s nimi. Mohli by za nimi zpátky do Jeruzaléma vyrazit zase zítra ráno. Ale nemohou tu radost z toho, že Ježíš žije, už sami unést. Potřebují vyrazit hned. A tak se v tu hodinu zvedli a pozdě večer našli v Jeruzalémě učedníky shromážděné spolu. A měli ještě větší radost, protože se dověděli, že i Petrovi se stalo něco podobného. Že i Petr potkal živého Ježíše. A tím, jak si vzájemně sdělovali, co se stalo, jejich víra ještě rostla.

MODLITBA

Ty jsi s námi, Pane Bože, pořád. I ve chvílích, kterým nerozumíme. Vidíme na tvém Synu – Ježíši Kristu, že tobě se dá věřit třeba i v situacích, které jsou z našeho pohledu beznadějné. To je velikonoční radostná jistota, které se chceme držet. Děkujeme ti za ni. Amen.

Podněty pro rozhovor:

- jsou dnes lidé také slepí k přítomnosti živého Krista?

- jak pomáhá Písmo proti slepotě vůči Kristu?

- jak pomáhá společenství věřících proti této slepotě?

- míváme také pochybnosti, že je živý Kristus přítomný?

- klade i nám Ježíš nějaké otázky? Kde na ně hledáme odpověď?

- patří k víře otázky, nebo musí mít člověk všechno jasné?

- v kterém jiném typickém lukášovském vyprávění se mluví o cestě z Jeruzaléma? (Lk 10, 30nn). Co se na ní všechno stalo?

– za koho považovali Ježíše někteří Izraelité? (za proroka)

– víte, co je to kauce? Pořádají i dnes křesťané sbírky, aby někoho mohli vykoupit z otroctví nebo z nějakého zajetí?

- v kterých situacích se začala probouzet víra učedníků při setkáních se vzkříšeným Ježíšem? Jsme my proti nim o něco ochuzeni?

- byli jste ve vašem sboru přítomni vysluhování večeře Páně? Jak křesťané vyjadřují při bohoslužbách svou radost? (písněmi, pozdravem pokoje)

- kde všude se potkáváme se zvěstí Zákona a Proroků? (Ve vánočním evangeliu také?)

- mají něco společného pražské Emauzy s biblickými? (jakou bohoslužebnou řečí se zde smělo hovořit ve středověku?

Víte, že se tam nyní pořádají přednášky pro širší veřejnost?)

Odkaz na pracovní list
40 Zjevení na cestě do Emauz
V3 Zjevení na cestě do Emauz
V3 Zjevení na cestě do Emauz
Odkaz na píseň
V nebi je trůn (SV360)
V nás srdce hořelo, když přišel Pán
Přemohl Ježíš smrti noc, z hrobu vstal
Ó hlavo plná trýzně, nečekáš na aplaus
Zůstaň s námi, Pane, když se stmívá
Svítá novej den (SV316)
Pán z mrtvých vstal, na sebe vzal všechno
Cílová skupina
Starší školní
Mladší školní
Katechetické cykly
Pozvání na cestu - Evangelium Lukášovo
Biblický odkaz (kat)
Lukáš 24,13–35